

YLITORNIO, MELTOSJÄRVI

Maantie 932 Aavasaksa - Raanujärvi, Meltosjärven jalankulku- ja polkupyörätien rakentamissuunnitelman takia 29.7.1981 suoritettu inventointi- ja tarkastuskäynti

Kohteet YLITORNIO 6 ja 52 sekä 93 - 95

Markku Torvönen / i

TVL - Lapin piirin suunnitelman johdosta rakentaa maantielle 932 Aavasaksa - Raanujärvi Meltosjärven kylän kohdalle jalankulku- ja polkupyörätie (kts. karttaliite 2) tuli Meltosjärven kyläryhmän alueella olevien arkeologisten kohteiden tarkastaminen ajankohtaiseksi kesällä 1981.

Meltosjärveltä tunnetaan jo entuudestaan runsaasti esihistoriallisia kohteita: YLITORNIO 6, 10, 52 ja 54 (kts. Aarni Erä-Eskon laatima Ylitornion inventointi v:lta 1958 museoviraston esihistorian toimiston top. arkistossa).

Heinäkuun 29. päivänä 1981 suoritetun tarkastuskäynnin tuloksena todettiin, että mainittu kevyen liikenteen tien linja tulee kulkemaan poikki Salmen kohtalaisen runsaslöytöisen esihistoriallisen löytöalueen, kohteet YLITORNIO 6 ja 52. Johtuen mainitun löytöalueen todennäköisestä "pesäkkeisestä" luonteesta ei voida ilman koekai-vausta varmuudella päättää leikkaako mainittu tierakennushanke kiinteää muinaisjäännöstä. Jotta asiasta saataisiin varmuus, on paikalla suoritettava noin 1 viikon kestävä koekaivaus, jossa tutkijalla olisi 2-3 kaivajaa käytettävissä. Vasta koekaivauksen tulosten perusteella voidaan laatia suunnitelma mahdollisia jatko-toimenpiteitä varten. Kaivausten kustannukset tulevat muinaismuisto-lain 15. §:n mukaisesti rakennushankkeen toteuttajan suoritettaviksi.

Tarkastuskäynnin yhteydessä saatiin lisätietoja kohteesta YLITORNIO 6 ja 52 sekä todettiin kolme aikaisemmin tuntematonta kivikau-tista asuinpaikkaa: YLITORNIO 93 - 95 joista seuraavassa on paikka-kohtaiset selostukset ja karttaliitteet 1-3 sekä valokuvat 1-3 (f. 57782 - 86).

Helsingissä 11.1.1982

Markku Torvinen

YLITORNIO 6 ja 52 (Salmen löytöalue)

Tarkastus 1981

Peruskartta 2632 08

x = 8245

y = 2840

z = 85-90

K i v i k a u t i n e n a s u i n p a i k k a , luokka II

Löydöt: KM 2270:11 (hioin), KM 8326:35 (taltta), KM 12443 (liusketikari), KM 12444 (tuura), KM 12445 (tuura), KM 13385 (kaksoistaltta), KM 13951 (kirves), KM 21352:1 (tuuran teräkatkelma), KM 21352:2 (hioin), KM 21352:3-4 (iskoksia), Meltosjärven kansakoululla tuuran kärki, pohjalainen kirves, tuura, Oulun yliopiston inventointilöytöinä kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta.

Tilat: Uusisalmi 1:30, om. mv. Eelis Salmi, os. 95675 Meltosjärvi
Asutus-Salmi 1:29
Peltosalmi 1:22

Tutkimukset: A. Erä-Eskon inventointi 1958, kohteet YLITORNIO 6 ja 52
A. Piiparin (Oulun yliopisto) inventointi 1979-1980,
kohde 78
M. Torvisen tarkastus 29.7.1981, kohteet YLITORNIO 6
ja 52
(kaikki kertomukset museoviraston esihistorian toimiston
top. arkistossa)

Salmen löytöalue sijaitsee Meltosjärven välisellä kannaksella Meltosjärven kyläryhmän itäpäässä. Alue on suurimmaksi osaksi viljelysmaata, osin pihamaata ja maaperä hiekkaa tai hiekkamul-
 taa. Löytöalueella maasto viettää lounaaseen kohti Vähä-Meltos-
 järveä, jonka rannat ovat nykyisin soisia järvenlaskussa muodos-
 tuneita rantaniittyjä. Salmen tilan kohdalla näyttää Vähä-Meltos-
 järven rantaviiva siirtyneen n. 350 m:n päähän lounaaseen.
 Vanha rantaviiva ja sen yläpuolinen törmä erottuu Salmen raken-
 nusten kohdalla n. 50 - 70 m:n päässä lounaaseen. (Kaikki) ^{Salmen osa} kohteen
 esihistorialliset löydöt ovat törmän päältä, jonka taitteesta
 maasto kohoaa loivasti koilliseen Meltosharjuksi. Maantie noudat-
 taa Salmen tilan kohdalla harjun lakea. Meltosjärven kansakou-
 lulta on Salmen tilan löytöpaikalle matkaa n. 700 m itäkaakkoon.

Salmen löytöalueelta Ylitornion Meltosjärveltä on löydetty useita
 kivikautisia esineitä. Maanomistajan kertoman mukaan on paikalla
 havaittu eri kohdissa liesikiveyksiä. Karttaliitteessä 3 on mer-
 kittä Salmen löytökohtia: 1 Uusisalmen pihalla liesi; 2 "Aitta-
 pelto"; josta kiviesineitä sekä iskoksia; 3 Vanha-Salmen navetan
 kohta ja sen länsipuolinen alue, josta kirves; 4 kvartsi-iskok-
 sia sekä palanutta luuta; 5 liusketikari; 6 kiviesine. Mainittu-
 jen lisäksi on alueelta esineitä, joiden löytökohta on lähemmin
 paikallistamatta.

Vuoden 1958 inventoinnin yhteydessä paikalla todettiin olevan kivi-
 kautinen asuinpaikka. Vuosien 1979-80 inventoinnissa löydettiin
 kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta Uusi-Salmen rakennusten ja
 maantien välisestä viljelysmaasta. Kvartsi- ja kivilaji-iskok-
 sia havaittiin "Aittapellossa" v:n 1981 tarkastuksessa.

Salmen löytöpaikat tuskin muodostavat yhtenäistä kivikautista
 asuinpaikkaa. Todennäköisimmin kysymyksessä on useampien "löytö-
 keskittymien" muodostama asuin- ja pyyntipaikka, jota on käy-
 tetty useaan eri otteeseen pitkänkin ajan kuluessa keskittymien
 välisten alueiden ollessa mahdollisesti löydöttömiä. Näin ollen
 ei ilman koekaivausta voida varmuudella päättää tuleeko suunnit-
 teltu kevyen liikenteen väylä leikkaamaan tai sivuamaan jonkin

"löytökeskittymän" muodostamaa kiinteää muinaisjäännöstä.

- kts. karttaliitteet 1 - 3
- Valokuvassa 1 (f. 57782 - 84) näkyy Uusi-Salmen tilan aitta, siitä oikealle osa tilan päärakennusta. Vuoden 1981 löydöt ovat aitasta oikealle olevasta kasvimaasta. Kuva idästä.

YLITORNIO 93 (Aukimaa)

Inventointi 1981

Peruskartta 2632 08 MELTOSJÄRVI

x = 8214

y = 2890

z = 85 - 90

K i v i k a u t i n e n a s u i n p a i k k a , luokka II

Löydöt: KM 21353 (kvartsi-iskoksia) vuodelta 1981; aikaisemmin
hukkaan joutunut taltta

Tila: RN:o 2

Om.

Markku Torvinen kävi paikalla 29.7.1981. Tällöin havaittiin kvartsi-iskoksia ja osittain tuhoutunut pieni liesikiveys, nokea ja palanutta maata Raanujärvi - Meltosjärvi -maantien ojan leikkauksessa tien kaakkoisreunassa. Kohta on Aukimaan kappelista 230 m lounaaseen.

Löytöalue jatkuu mainitun tien luoteispuolelle ainakin n. 10 m:n päähän, josta löytyi pari kvartsi-iskosta.

Löytöpaikka on kangasmaata, kasvaa männikköä, rinne viettää lounaaseen ja länteen. Maaperä on hiekkaa.

- kts. karttaliite

- Valokuva 2 (f. 54785) on otettu maantien kaakkoisreunasta läheltä aukimaan kappelin pysäköintipaikkaa lounaaseen. Edessä oikealla on korkeuskiintopiste (= 90,51). Löytöalue on vasemmalle vievän paikallistien takana molemmin puolin maantietä.

YLITORNIO 94 (Konttavaara)

Inventointi 1981

Peruskartta 2632 08 MELTOSJÄRVI

x = 8194

y = 2684

z = n. 87,5

K i v i k a u t i n e n a s u i n p a i k k a , luokka II

Löydöt: KM 21354:1-3 (katkelmallinen kvartsikaavin, kvartsi- ja
kivilaji-iskoksia) v:lta 1981

Tila: RN:o 13:31

Om. mv. Pauli Konttajärvi, os. 95675 Meltosjärvi

Markku Torvinen tarkasti kohteen 29.7.1981. Tällöin havaittiin mainitut löydöt pienen laakean kumpareen kaakkoisreunasta kohdassa, jossa viljelystie sivuaa kumpareen reunaa. Löytöpaikan kohdalla vastakkaisella puolella tietä on lato, sen takana on laaja rantaniittyalue. Löytöjä näkyi pienehköllä alueella. Kulttuurimaata tai -kerrosta ei paikassa erottunut. Maaperä on karkeahkoa soraa, paikalla kasvaa harvاهkoa sekametsää ja rinne viettää loivasti kaakkoon.

Kohde sijaitsee Meltosjärven koulusta n. 1050 m lounaaseen.

- kts. karttaliite 1

- Valokuva 3 (f. 54786) on otettu viljelystieltä lounaaseen.

Löytöpaikka on ladon kohdalla oikealla tien ja metsän rajalla.

YLITORNIO 95 (Harju)

Inventointi 1981

Peruskartta 2632 08 MELTOSJÄRVI

x = 8176

y = 2670

z = 85 - 87,5

K i v i k a u t i n e n a s u i n p a k k a , luokka II

Löydöt: KM 21308:1 - 15 (tuuria, talttoja, kirveitä)

Tila: Harju 13:29

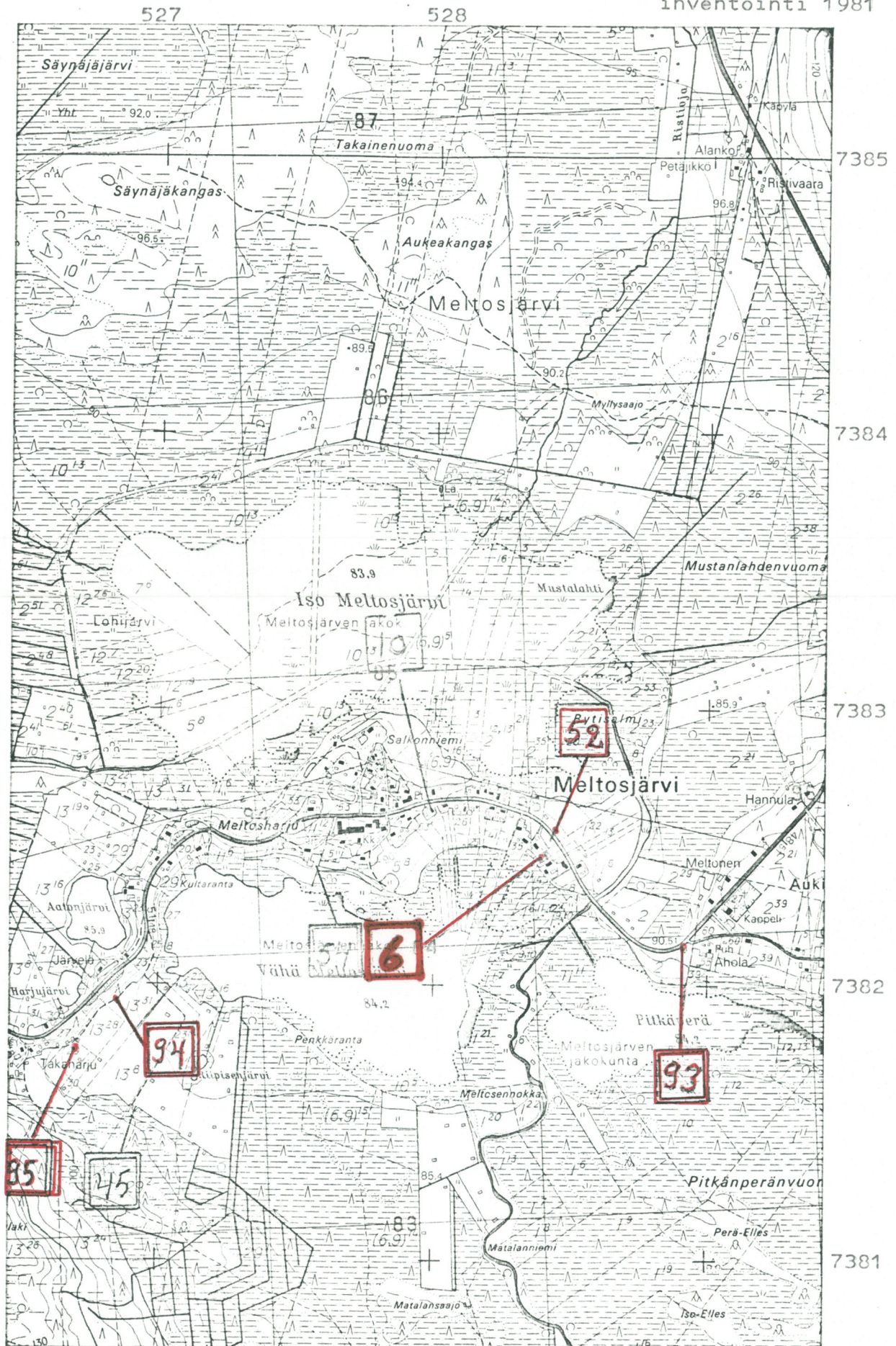
Om. mv. Matti Konttavaara, os. 95675 Meltosjärvi

Tarkastuskäynnillä Ylitornion Meltosjärvellä 29.7.1981 Markku Torvinen sai kuulla, että mv. Matti Konttavaara on löytänyt tilaltaan maatöissä kiviesineitä eri aikoina.

Isänsä poissaollessa ei löytäjän poika uskaltanut luovuttaa esineitä inventoijalle, ja asiaan päätettiin palata myöhemmin.

Syksyllä 1981 Matti Huurre otti löytäjään yhteyttä, ja esineet sekä täytetty kysymyslehti (~~täytettynä~~) saapuivat museovirastoon 8.11.1981. (verif. museoviraston esihistorian toimiston top. arkistossa). Löytäjän selostuksen sekä karttamerkinnän mukaan esineet on löydetty peltotöissä Takaharju -nimisestä viljelysmaasta, jossa maaperä on hiekkamultaa. Paikalla rinne näyttää viettävän loivasti kaakkoon. Jos esineet ovat todella liki samasta paikasta, on kohteessa hyvin todennäköisesti kivikautinen asuinpaikka tai kysymyksessä on kätkö. Kohde sijaitsee Matti Konttavaaran asuinrakennuksesta n. 160 m itään Vähä-Meltosjärven lounaispuolella rannasta n. 500 m:n päässä. Meltosjärven koulusta on paikalle matkaa n. 1300 m lounaaseen.

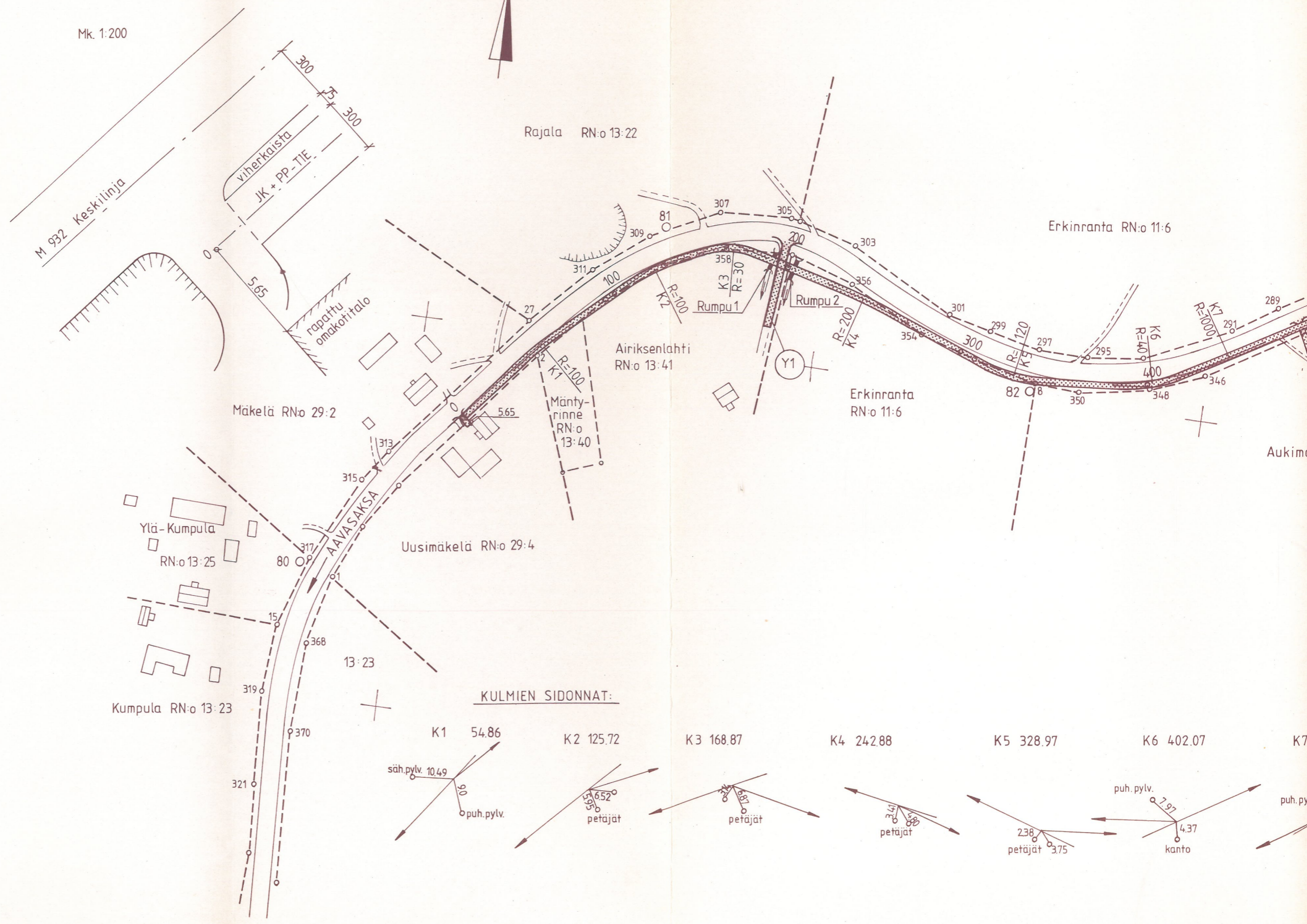
- kts. karttaliite 1

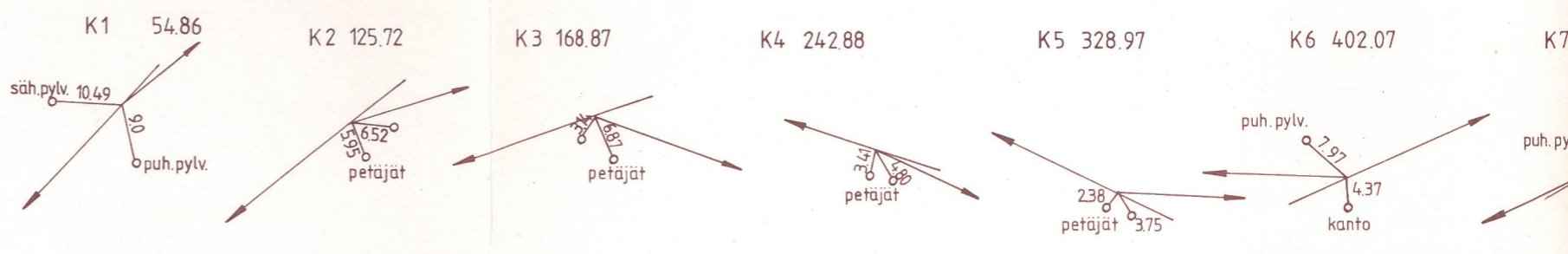
YLITORNIO 6 ja 52 (Salmi), kivik. asuinpaikka
 YLITORNIO 93 (Aukimaa) kivik. asuinpaikka
 YLITORNIO 94 (Konttavaara) kivik. asuinpaikka
 YLITORNIO 95 (Harju) kivik. asuinpaikka

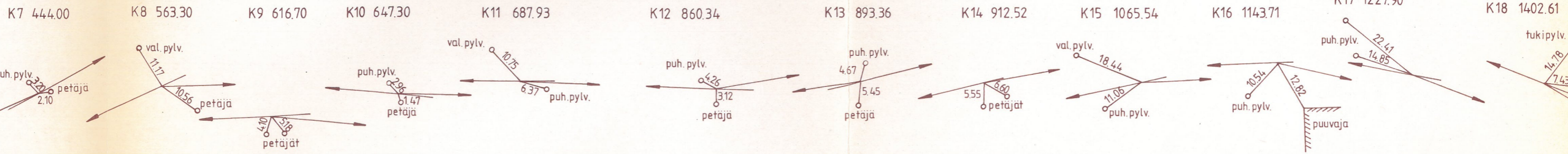
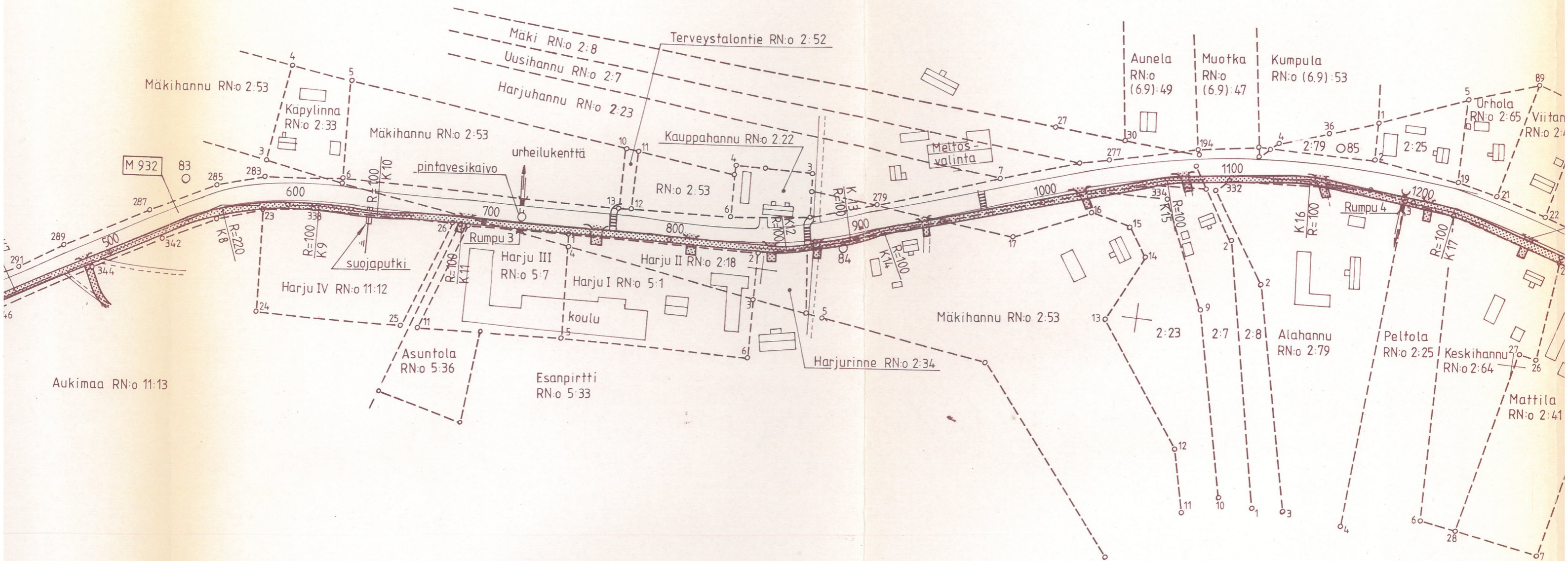
Ote peruskartta-
 lehdestä 2632 08,
 1 : 20 000

Mk. 1:200

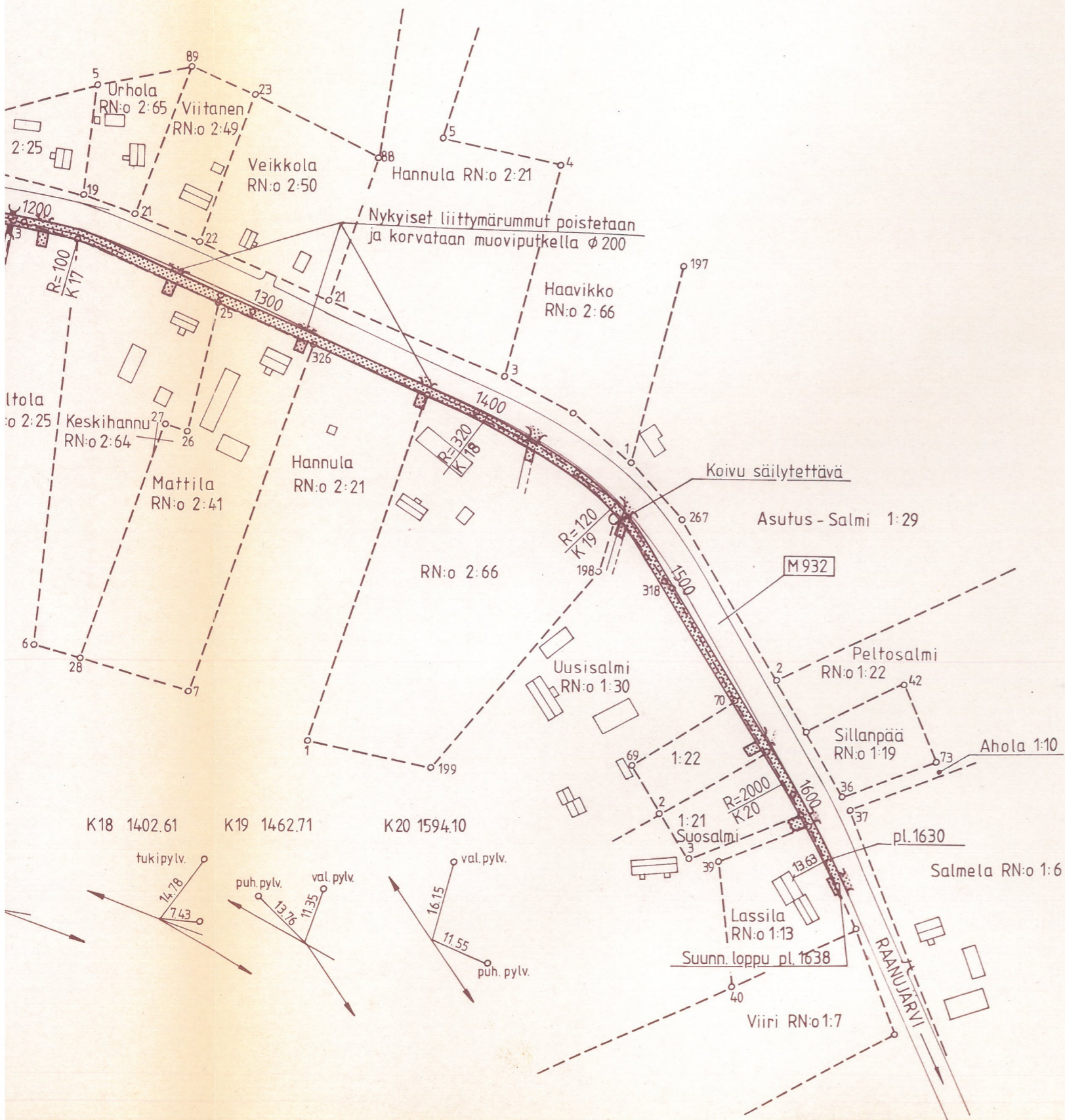

KULMIEN SIDONNAT:

Liittyy M. Torvosen
task. kest. 1981
Ylitornio, Meltojärvi

MERKKI	MUUTOS	PVM	SUUNN.	TARK.
TIE- JA VESIRAKENNUSLAITOS				
MAANTIE 932 AAVASAKSA - RAANUJÄRVI MELTOSJÄRVEN JK+PP-TIEN RAKENTAMINEN				
SUUNNITELMAKARTTA PLV. 0 - 1638			MITTAKAAVA 1:2000	
LAPIN PIIRI			PIIRI 14	VUOSI 80 HANKE 679
PVM 19.5.80	<i>Jukka Suono</i>			PIIR. N:o TR 3/2
TIEREK.	<i>J. E. Niemi</i>			

Kuva 1 (f. 57782 - 84)

Kuva 2 (f. 54785)

Kuva 3 (f. 54786)